

SERMAYE BENZERİ TAHVİLLERİN ERKEN İTFAYA KONU EDİLMESİ NETİCESİNDE TAHVİLLERE AİT YAPILAN ÖDEMELERİN STOPAJA KONU OLUP OLMAYACAĞI

Emrah BAYKAN*
Vergi Başmüfettişi

ÖZET

Özel kesim tarafından yurt dışına ihraç edilen sermaye benzeri tahvillerin(Eurobond) erken itfaya konu olması veyahut yeni tahviller ile değiştirilmesi suretiyle, daha önce tahakkuk ettirilen ve/veya ödenen faiz vb. gelirlerin tevkifata konu olup olmadığı, tevkifata konu olması halinde hangi oranlar üzerinden tevkifat yapılacağı, tahvil ihraç edenlerce tahvil hamillerine ellerindeki tahvilleri yeni faiz ve vade oranları içeren yeni tahvillerle değiştirmeleri için faiz geliri dışında farklı isimler altında hesaben ve/veya nakden yapılan ödemelerin mahiyeti ve vergisel boyutlarının mevzuat çerçevesinde değerlendirilmesi kaleme alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tahvil, Eurobond, İtfa, Erken İtfa, Tahvillerde Vergileme, Menkul Sermaye İratları

* Vergi Başmüfettişi, Orcid Numarası: 0009-0009-0799-5796

GİRİŞ

Bilindiği üzere gerek kamu gerekse özel sektör olsun ihtiyaç duydukları finansmanı, en az 1 yıl ve/veya daha uzun vade içeren borçlanma aracı olan tahvil ile yapabilmekte olup, tahviller literatürde borç senetleri olarak da ifade edilmekle birlikte bir finansman aracı olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer bir anlatımla tahvil, belirli bir meblağın ileride ve belirli bir tarihte geri ödeneceğinin kabul ve taahhüt eden bir borç senedir. Özel kesim tarafından 1 yıldan daha uzun vade içeren ve yurtiçi/yurtdışı piyasaya ihraç edilen borçlanma senetleri “özel sektör tahvili” olarak adlandırılırken, yurt dışı piyasalara ihraç edilen tahviller için “Eurobond” ifadesi de kullanılmaktadır. Bununla birlikte sermaye benzeri tahvillerin ne olduğu ise şu şekilde tanımlanmaktadır: genellikle bankalar tarafından fonlama kaynaklarının çeşitlendirilmesi ve ilave kaynak yaratılması amacıyla özkaynak hesaplarına dahil edilen vadesi 5 yıldan daha uzun olan teminatsız bir tahvil çeşididir.

Tahvil hamilleri ellerinde bulunan tahvil miktarı kadarıyla şirkete borç vermekte, yani sermaye transferinde bulunmakta ve karşılığında faiz, kupon ödemesi, prim ve çeşitli adlar altında belli başlı getiriler elde etmektedirler. Tahvil ihraç edenlerce amaç ise şirketin ihtiyacı olan finansmanı sağlamak iken, tahvili satın almak isteyen ve/veya satın alanlar için ise amaç faiz vb. adlar altında bir getiri elde

etmektir. Bu nedenle tahvilleri elinde bulunduranlar faiz, kupon ödemesi, prim vb. adlar altında yapılan ya da yapılacak ödemelerden başka bir getirileri söz konusu olmamaktadır. Diğer bir deyişle tahviller, tahvil ihraç eden şirkette, tahvili elinde bulunduranlar nezdinde yönetime katılma ve söz hakkı verme gibi bir gayesi olmayan finansman sağlama amacı olan borçlanma enstrümanıdır.

Tahvil sahibinin bir şirkete kullandığı sermaye, yabancı sermayedir. Tahvil sahibi, tahvili çıkaran kuruluşun uzun vadeli alacaklısıdır. Tahvil sahibi şirketin aktifi üzerinde, alacağından başka hiçbir hakka sahip değildir. Şirketin yönetimine katılamaz, buna bağlı olarak da şirketin yönetimi noktasında söz hakkı da yoktur. Tahvil sahibi ile şirket arasındaki hukuki ilişki vade sonunda sona erer. Tahvil sahibi tahvili çıkaran şirketin kar- zarar riskine katılmaz, şirket zarar etse de günü gelince belli miktardaki anapara ve faizini alır¹. Bu nedenle de tahvil hususunda kanun koyucu vergisel açıdan tahvile özgü bir takım kurallar getirmiştir.

1. YURTDIŞINA İHRAÇ EDİLEN SERMAYE BENZERİ TAHVİLLERİN VERGİ MEVZUATIMIZDAKİ YERİ VE VERGİSEL BOYUTLARI

1.1. Sermaye Benzeri Tahvillerin Meri Mevzuatımızdaki Yeri

Tahviller, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanu-

¹ <https://borsaistanbul.com/piyasalar/borclanma-araclari-piyasasi/urunler/ozel-sektor-borclanma-araclari> (S.E.T. 17.02.2026)

nu'nun² 75'inci maddesinde menkul sermaye iratları arasında sayılmış olmakla birlikte, söz konusu tahvillerden elde edilecek faiz, kupon ödemesi, prim ve çeşitli adlar altında belli başlı getirileri de aynı şekilde menkul sermaye iradı olarak zikredilmiştir. Mezkur Kanun kapsamında her nevi tahvil denilmek suretiyle, tahvilin uygulamada bir türü olan sermaye benzeri tahvillerin ihracı neticesinde elde edilen faiz ve benzeri gelirlerin de vergilendirilmesinin kapsamında olduğu açıkça ifade edilmiştir.

Bu bağlamda yurtdışına ihraç edilen sermaye benzeri tahvillerde, menkul sermaye iradı kapsamında olup, yurt dışına ihraç edilen tahviller de dahil olmak üzere Kanun koyucu ilgili enstrümandan elde edilecek faiz ve benzeri gelirlerin nasıl ve kimler tarafından ne şekilde vergilendirileceğini ise mezkur Kanunun 94'üncü maddesinde hüküm altına almıştır.

Mezkur Kanunun 94'üncü maddesi hükmüne bakıldığında; Kamu idare ve müesseseleri başta olmak üzere, sair kurumlar, ticaret şirketleri, iş ortaklıkları gibi geniş bir yelpaze sayılmak suretiyle bunlar tarafından mezkur Kanunun 75 inci maddenin ikinci fıkrasının 5 numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratlarından, yani **her nevi tahvil ve Hazine borusu faizlerine ilişkin nakden veya hesaben yapılan ödemeler sırasında, ödeyenlerce istihkak sahiplerinin gelir vergilerine mahsuben tevkifat yapmaya mecbur oldukları ifade edilmiş; madde metninden de anlaşılacağı**

üzere, böylesi bir ödemenin varlığı halinde Kanun koyucu, tevkifatın yapılmasını isteğe bağlamamış, tevkifatı zorunlu kılmıştır.

Tahvillerden elde edilecek faiz ve benzeri gelirler dahil olmak üzere tevkifata konu kazançlar üzerinden tevkifatın ne şekilde yapılacağı ise mezkur Kanunun "*Vergi Tevkifatında Uyulacak Esaslar*" başlığı altında yer alan 96'ncı maddesinde ele alınmış olup madde metni ise aşağıdaki gibidir:

*"Vergi tevkifatı, 94'üncü madde kapsamına giren **nakten veya hesaben yapılan ödemelere uygulanır.** Bu maddede geçen hesaben ödeme deyimi, vergi tevkifatına tabi kazanç ve iratları ödeyenleri istihkak sahiplerine karşı borçlu durumda gösteren her türlü kayıt ve işlemleri ifade eder.*

Vergi tevkifatı, ücretler dışında kalan ödemelerde gayrisafi tutarlar üzerinden yapılır. Kesilmesi gereken verginin ödemeyi yapan tarafından üstlenilmesi halinde bu vergi, bilfiil ödenen miktar ile ödemeyi yapanın yüklendiği verginin toplamı üzerinden hesaplanır." şeklindedir.

Bu bağlamda ihraç edilen sermaye benzeri tahvillerden elde edilen faiz ve benzeri gelirler de gelir vergisinin konusuna girmekle birlikte, ihraç edilen tahvillere ilişkin faiz ödemeleri dahil nakden ve/veya hesaben yapılan her türlü ödemeden, tahvil ihraç edenlerce stopaj yapılacağı tabi olmakla birlikte söz konusu ödemelerin brüte iblağ edilmesi gerektiği de

² 06.01.1960 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

gözden kaçırılmamalıdır.

1.2. Sermaye Benzeri Tahvillere Bağlı Faiz Ve Benzerin Ödenmesi Neticesinde Tevkifat Matrahı

Tahviller Türk lirasına bağlı ihraç edilebileceği gibi yabancı para cinsinden de ihraç edilebilmektedir. Nitekim tahvillerin Türk Lirası cinsinden ihracına bağlı faiz ve benzeri ödenmelerde tevkifata konu matrahta herhangi bir tereddüt söz konusu değil iken sermaye benzeri tahviller genelde yabancı para cinsinden ihraç edilmelerinden dolayı, bahse konu tahvillerden elde edilecek faiz, kupon ödemesi, prim ve çeşitli adlar altında belli başlı getirilerde, tevkifat matrahının ne olacağı akıllara gelebilmektedir.

Tahvillerin yabancı para cinsinden ihracına ilişkin Kanun koyucu, 213 Sayılı Vergi Usul Kanununda³ değerlemeye ilişkin hükümlere yer vermiş olup, ilgili Kanunun 280'inci maddesi hükmü uyarınca; (Yabancı paraların borsa rayıcı ile değerlendirileceği; borsa rayıcının takarrüründe muvazaa olduğu anlaşılırsa bu rayiç yerine alış bedeli esas alınacağı; yabancı paranın borsada rayıcı yoksa değerlemeye uygulanacak kurun Maliye Bakanlığınca tespit olunacağı; bu madde hükmü yabancı para ile olan senetli veya senetsiz alacaklar ve borçlar hakkında da cari olacağı) Türk Lirasına çevrilmesi gerekmekte olup, konu hakkında 130 Sıra No'lu VUK Genel Tebliği⁴ ile gerekli dü-

zenlemeler yapılmıştır.

Bahse konu tebliğde değerlendirme günü itibarıyla Maliye Bakanlığı'nca kur ilan edilmediği durumlarda, T.C. Merkez Bankası'nca ilan edilen kurların esas alınması gerekmekte olduğu ifade edilmiş olmakla birlikte, tahvile bağlı elde edilecek yabancı para cinsinden faiz vb. gelirler elde edildikleri/ödedikleri gün itibarıyla Maliye Bakanlığı'nca ilan edilen kurların, Maliye Bakanlığı'nca kur ilan edilmediği durumlarda ise, T.C. Merkez Bankası'nca ilan edilen kurların esas alınması gerekmektedir.

Böylelikle yabancı para cinsinden ihraç edilen sermaye benzeri tahvillere bağlı olarak nakden veya hesaben faiz ve benzeri ödemelerde tevkifat matrahının, ödemenin yapıldığı tarih itibarıyla T.C. Merkez Bankası'nca ilan edilen kurların esas alınması ve bu suretle matrahın Türk Lirası'na çevrilmesi gerekmektedir.

1.3. Yurtdışına İhraç Edilen Sermaye Benzeri Tahvillere Bağlı Faiz ve Benzeri Ödemelerde Vergilendirilme

Sermaye benzeri tahviller ile tahvile bağlı elde edilen faiz ve benzeri gelirlerin de daha önce de ifade edildiği üzere menkul sermaye iradı olduğu meri mevzuatta hüküm altına alınmış olup, söz konusu tahvillerden elde edilen faiz ve benzerleri, Gelir Vergisi Kanununun 94'üncü maddesi hükmü uyarınca mı yoksa mezkur Kanunun geçici 67'nci maddesi

³ 10.01.1961 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

⁴ 20.04.1976 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

hükmü uyarınca mı vergilendirilecektir?

Konuya ilişkin olarak Bakanlar Kuruluna verilen yetkiye istinaden 20/12/2010 tarihli ve 2010/1182 sayılı Kararnamenin eki Kararı uyarınca: tam mükellef kurumlar tarafından yurt dışında ihraç edilen tahvillerden elde edilen faizlerin vergilendirilmesine ilişkin açıklamalar 279 Seri No'lu Gelir Vergisi Genel Tebliği⁵ konusunu oluşturmaktadır.

İlgili tebliğde; "... *Gelir Vergisi Kanununun geçici 67 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasında yapılan düzenleme ile tahvil ve bonoların elde tutulma süreci veya iftası sırasında elde edilen gelirler üzerinden, ifta bedeli veya dönemsel getirinin tahsiline aracılık eden banka veya aracı kurumlar tarafından tevkifat yapılacağı; ifta bedeli veya dönemsel getirinin tahsilinde banka veya aracı kurum kullanılmadığı durumlarda elde edilen getiriler üzerinden yapılacak tevkifatın maddenin (2) numaralı fıkrasında yer alan düzenleme çerçevesinde gerçekleştirileceği, bu kapsamda Gelir Vergisi Kanununun 75 inci maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratlarından ödemeyi yapanlarca, banka veya aracı kurumlara veya bunlar aracılığıyla diğer gerçek ve tüzel kişilere ödenenler hariç, belirtilen oranda vergi tevkifatı yapılacağı, Gelir Vergisi Kanununun 75 inci maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratları arasında tanımlanmış olmakla beraber, Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul*

kiymetlerden elde edilen gelirler için geçici 67 nci maddenin (2) numaralı fıkrası kapsamında tevkifat yapılmayacağı belirtilmiştir.

Bu hüküm ve açıklamalara göre, tam mükellef kurumlar tarafından yurt dışında ihraç edilen tahvillerden elde edilen faiz gelirleri, Gelir Vergisi Kanununun 75 inci maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratları arasında tanımlanmış olmakla birlikte bahse konu tahviller geçici 67 nci madde kapsamına giren menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracı sayılmadığından, bu maddenin (2) numaralı fıkrası uyarınca tevkifata tabi olmayacaktır. 2010/1182 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının 4 üncü maddesi ile de bu hususa açıklık getirilmiş bulunmaktadır.

Bu çerçevede, tam mükellef kurumlar tarafından yurt dışında ihraç edilen tahvillerden elde edilen faiz gelirlerinin vergilendirilmesinde, 2010/1182 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile tespit edilen vade ve oranlar dikkate alınmak suretiyle tevkifat yapılacaktır.

Söz konusu Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca, tam mükellef kurumlar tarafından yurt dışında ihraç edilen tahvillere ilişkin olarak tam ve dar mükellef gerçek kişi ve kurumlara ödenen;

- Vadesi 1 yıla kadar olan tahvil faizlerinden % 10,

- Vadesi 1 yıl ile 3 yıl arası olan tahvil faizlerinden % 7,

⁵ 13.01.2011 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

- Vadesi 3 yıl ile 5 yıl arası olan tahvil faizlerinden % 3,

- Vadesi 5 yıl ve daha uzun olan tahvil faizlerinden % 0,

oranında tevkifat yapılması gerekmektedir...”

Ancak 21 Mart 2019 tarihli ve 30721 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 842 Karar Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı’nda Gelir Vergisi Kanununun 94. ve geçici 67. maddeleri ile 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun⁶ 15. ve 30. maddelerinde yer alan tevkifat oranları değiştirilmiştir. Bahse konu karara ekli liste de sermaye benzeri tahvillere bağlı yapılan ödemelerde aşağıdaki oranların dikkate alınacağı karara bağlanmıştır.

i) Vadesi 1 yıla kadar olanlardan elde edilen faizlerinden % 7,

ii) Vadesi 1 yıl ile 3 yıl arası olanlardan elde edilen faizlerinden %3,

iii) Vadesi 3 yıl ve daha uzun olanlardan elde edilen faizlerinden %0,

Yukarıda yer alan 842 Karar Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile tam mükellef kurumlar tarafından yurt dışında ihraç edilen tahvillere ilişkin olarak tam ve dar mükellef gerçek kişi ve kurumlara ödenen faiz ve benzerlerine ilişkin iratların tevkifatına konu nispetler düşürülmüş; aynı zamanda vadesi 5 yıl ve daha uzun olanlardan elde edilen kısmı, 3 yıl ve daha uzun olanlardan denilmek suretiyle uzun

vadeli tahvil ihracı teşvik edilmeye çalışılmıştır.

Alınan karar neticesinde vadesi 3 yıl ve daha uzun olan tahvillerden elde edilen faiz ve benzeri ödemeler üzerinden yapılacak tevkifat %0 oranına düşürülmüş; diğer bir ifade ile söz konusu vadelere sahip olan ve erken itfaya konu olmayan tahvillere ilişkin nakden veya hesaben ödenen faizler ve benzerleri verginin sınırları dışına çıkartılmamış, bilakis tahvil ihracını teşvik etmek adına %0 olarak dikkate alınmak suretiyle, uzun vadeli tahviller ihracı daha öncede ifade edildiği üzere teşvik edilmeye çalışılmıştır.

Şöyle ki Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü maddesinin birinci fıkrası ile 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 15 inci maddesinin birinci fıkrasında, anılan maddelerde yer alan ödemelerin (avans olarak ödenenler dahil) nakden veya hesaben yapılması sırasında, istihkak sahiplerinin gelir vergilerine mahsuben tevkifat yapmakla sorumlu olanlar sayılmış bulunmaktadır. 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 30 uncu maddesinde ise dar mükellefiyete tâbi kurumların kazanç ve iratları üzerinden, bu kazanç ve iratları avanslar da dahil olmak üzere nakden veya hesaben ödeyen veya tahakkuk ettirenlerin tevkifat yapmakla sorumlu oldukları belirtilmiştir.

Bu çerçevede, tam mükellef kurumlar tarafından yurt dışına ihraç edilen tahvillere ait faiz ödemeleri üzerinden, ödemelerin banka

⁶ 21.06.2006 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

veya aracı kurumlarca yapılıp yapılmadığına bakılmaksızın, ihraç eden tam mükellef kurumlarca anılan Bakanlar Kurulu Kararı/842 Karar Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı uyarınca tahvil vadeleri dikkate alınmak suretiyle kararda yer alan oranlara istinaden tevkifat yapılması gerekmektedir.

2. SERMAYE BENZERİ TAHVİLLERİN (ERKEN) İTFAYA KONU OLMASININ VERGİSEL BOYUTLARI

2.1. Sermaye Benzeri Tahvillerin, Erken İtfaya Konu Olması Halinde Stopaj Oranlarının Değişip Değişmeyeceğine İlişkin Açıklamalar

Tahvil yurt içinde ihraç edilebileceği gibi yurt dışında da ihraca konu olabilmektedir. Söz konusu ihracın yurtiçi ve yurtdışına yapılması, kupon ve faiz ödemelerinin vergilendirilmesi açısından bir takım farklılıklar ortaya çıkarmaktadır. Şöyle ki gerek özel kesim gerekse kamu kesimi tarafından ihraç edilen tahvillerden elde edilen faiz gelirleri Gelir Vergisi Kanunu'nun(GVK) 75'inci maddesinin ikinci fıkrasının beşinci bendi uyarınca menkul sermaye iradıdır. Menkul sermaye iratlarının vergilendirilmesinde kanun koyucu farklı bir uygulamaya gitmiştir. Özel kesim tarafından yurt dışına ihraç edilen menkul kıymetlerin vergilendirilmesinde, geçici 67'nci maddenin uygulanmayacağını, aynı maddenin birinci fıkrasının yedinci paragrafında ve ikinci fıkrasında açıkça belirtilmiştir.

Bu doğrultuda özel kesim tarafından yurt-

dışında ihraç edilen tahvillere ilişkin tahakkuk eden ve/veya ödenen faizler üzerinden yapılacak tevkifat Gelir Vergisi Kanunu'nun 94'üncü maddesi hükmü uyarınca yapılacaktır.

279 Seri No'lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinde:

“Tam mükellef kurumlar tarafından yurt dışında ihraç edilen tahviller geçici 67'inci maddenin kapsamına girmemekte olup, 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilip edilmediğine bakılmaksızın söz konusu tahvil faizleri üzerinden GVK'nın 94'üncü maddesi uyarınca tevkifat yapılması gerekmektedir.”

Makalemizin asıl konusunu; tam mükellef kurumlar tarafından yurt dışında ihraç edilen (sermaye benzeri) tahvillerin ihraç edenlerce, ilgili mevzuatlarına(Bankacılık mevzuatının Basel standartları/Basel 3 gibi) uygun bir şekilde vadelerinden önce geri çağırımları (eski mevzuata göre 5 yıldan önce; değişen mevzuata göre ise 3 yıldan önce) ve çağrıya uyan yatırımcılara yeni tahvillerin verilmesi neticesinde eski tahvillere ilişkin biriken faiz ve benzeri ödemeler ile çağrıya uyanlara verilen uygunluk prim ödemesi ve benzeri adlar altında ödemelerin yapılması; diğer bir anlatımla bahse konu faiz vb.'lerinin nakden veya hesaba ödenmesi halinde, (erken) itfa olarak değerlendirilerek tahvil ihraç edenlerce ödenen kısma ilişkin tevkifatın gündeme gelip gelmeyeceğidir.

Konuya ilişkin Büyük Mükellefler Vergi

Dairesi Müdürlüğü (eski adı ile Başkanlığı-
nın) tarafından verilen **24.11.2016 Tarih Ve
64597866-120.06[75]-21948 Sayılı “Erken
İtfa” Konulu** muktezanın sonuç kısmında;

“ ...

Buna göre, Bankanızca yurtdışına ihraç edilmiş olan tahvillerin Bankacılık düzenleme ve denetleme Kurulu'nun düzenlemelerine uyum amacıyla geri çağrılarak yatırımcılara daha uzun vadeli yeni tahvillerin verilmesi işleminin, bu işlem karşılığında tahvilleri elinde bulunduran yatırımcılara herhangi bir nakit ödemesi yapılmaması kaydıyla, erken itfa olarak değerlendirilmemesi gerekmektedir.

Yatırımcıların sahip olduğu tahvillerin bir bedel ödemek suretiyle daha uzun vadeli yeni tahvillerle değiştirilmesi veya Bankanızca satın alınması hallerinde ise, bu işlemin erken itfa olarak kabul edilmesi ve erken itfa nedeniyle vadesi beş yılın altına düşen söz konusu tahvillere ilişkin erken itfa öncesi dönemde ödenen faizler üzerinden yapılan tevkifatlarla ilgili olarak 2011/1854 sayılı Bakanlar Kurulu Kararları'nda yer alan oranlar dikkate alınmak suretiyle gerekli düzeltme işlemlerinin yapılması gerekmektedir.” olduğu şeklindeki vergi idaresi görüş beyan etmiştir.

Bilindiği üzere Kanun koyucu yurt dışına ihraç edilen tahvilleri ellerinde bulunduranlara, tahvil ihraç edenlerce belirli vade ve/veya vade sonlarında yapılan faiz ödemeleri üzerinden tevkifat yapılacağını hükme bağladıktan sonra, söz konusu tahvillerin yurtdışı

ihracında bazı belirlemeler yaparak Bakanlar Kuruluna/Cumhurbaşkanlığına yetki vermiş, Bakanlar Kurulu/Cumhurbaşkanlığı ise söz konusu yetkiye istinaden ihraca konu tahvillerin vadelerini dikkate alarak farklı tevkifat oranları belirlemiştir.

Bakanlar Kurulu/Cumhurbaşkanlığı söz konusu yetkiye istinaden aldığı kararlarda; 3 yıl ve üzeri vadeye sahip tahvillere ait ödenen ve/veya tahakkuk ettirilen faizler, tahvil ihraç edenlerce %0 oranında tevkifat tabii tutulacağı açıkça karara bağlanmıştır. Konu hakkında yer verilen hükümler, düzenlemeler ve konu hakkında alınan kararlar da dikkate alındığında 3 yıl ve üzeri vadelere sahip tahviller üzerinden ödenen ve/veya tahakkuk ettirilen faiz vb. %0 oranında vergilendirilmek suretiyle tevkifata konu olacağı açık bir şekilde ortaya konmuştur. **Diğer bir ifade ile Kanun koyucu söz konusu alanı verginin dışında tutmamış, sadece vergi oranını sıfıra çekmek suretiyle Hazineye intikal etmesi gereken vergiden, belirlediği şartların varlığı halinde vazgeçmiştir.**

İhraca konu eski tahvillerin, tahvil ihraç edenlerin talebi, tahvili elinde bulunduranların ise ilgili talebe olumlu cevap vermesi neticesinde, yeni bir takım şartlar içeren tahvillerle takası mümkün olabildiği gibi, tahviller vadelere önce itfaya da konu olabilmektedir. Uygulamada bu tip işlemler “(Erken) İtfa” olarak adlandırılmakta birlikte, vergi literatüründe (erken) itfaya ilişkin bir düzenleme olmayıp, sadece “itfa” kavramı olduğu da göz-

den kaçırılmaması gereken diğer bir husustur.

Vergi idaresinin görüşüne göre, takas/değişim işlemi karşılığında tahvilleri elinde bulunduran yatırımcılara, **herhangi bir nakit ödemesi yapılmaması halinde erken itfanın** söz konusu olmayacağı ve ilk ihraçtaki vadenin uygun olması halinde vergilemenin %0 oranında yapılmaya devam edeceğine ilişkindir.

Eski tahvillerin yeni tahvillerle değiştirilmesi neticesinde, tahvil sahiplerine ellerinde bulunan eski tahvillere ait biriken ve vadesi gelmeyen faiz ve benzerleri ile uygunluk primi ve benzeri adlar altında yapılan diğer ödemelerin varlığı halinde peki vergilenme nasıl olacaktır?

Vergi İdaresinin yukarıda ki görüşü doğrultusunda, böyle bir durumun varlığında eski tahvile ilişkin önceden ödenen ve %0 stopaja tabi olan faiz ve benzeri ödemeler üzerinden, tahvilin değiştirildiği (vade bozum) tarih dikkate alınmak suretiyle Bakanlar Kurulu Kararı/Cumhurbaşkanlığı kararı uyarınca; Vade 1 yıla kadar ise %7; vade 1 ile 3 yıl arasında ise %3; 3 ila 5 yıl arasında ise %0 olan oranlar, önceden yapılan faiz ödemeleri dahil, ödenen faizlere tatbik edilmek suretiyle gerekli düzeltme işlemi yapılacaktır.

Şöyle ki 10.05.2023 yılında 10.05.2035 vadeli, 6 ayda bir %3,5 faiz ödemeli olarak ihraç edilen bir tahvilin, tahvil sahiplerine yapılan çağrı neticesinde, tahvil sahiplerince 25.07.2025 tarihinde **yeni vade ve faiz oranları** içeren tahviller ile **değiştirilmesi, ayrıca**

nakdi bir ödemede yapılması halinde eski tahvile ait vade artık 12 yıl değil, [(25.07.2025-10.05.2023)/365=) 2 yıl 2 ay/vadeli olacaktır. Bu bağlamda önceki yapılan ve %0 tevkifata tabi faiz ve benzeri ödemeler dahil, yapılan faiz ve benzerleri ödemeler üzerinden %3 oranında tevkifat yapılması gerekecektir.

Öte yandan vergi idaresi tahvilin (erken) itfaya konu olmasını değişim esnasında her ne kadar nakdi bir ödemeye bağlamış olsa da bizlerin görüşü vergi idaresin verdiği görüşten de ayrılmakta olup, şu şekilde ifade edilebilir: Eski tahvillerin yeni tahviller ile değişimi sırasında ortada herhangi bir nakdi veya hesaben bir ödeme olmasa da dahi, eski tahvil ile yeni tahvil arasında ki benzerlikler sadece tahvil sahipleri ile ana para tutarlarıdır. Oysaki yeni tahvilde vade ile faiz oranı değiştiğinden, eski tahvil görüşümüze göre hükümsüz kalmakta ve her halükarda, takas tarihi itibarıyla vade diğer oranlara iltisak etmesi halinde ilgili orandan vergilendirilmesi gerekmektedir.

SONUÇ

Tahvil takasında dikkat edilmesi gereken husus, söz konusu tahvillerin değişimi esnasında (erken) itfaya konu olup olmadıklarıdır. Şöyle ki söz konusu takas işlemi yani değişim, (erken) itfa şartlarını içinde barındırıyor ise Hazinesin almaktan vazgeçtiği vergi tekrar gündeme gelebilmekte ve Hazine söz konusu vergiyi talep edebilmektedir. Takas işlemlerinin (erken) itfa olarak nitelendirilmesinin idarece yegâne koşulu; **takas işlemleri sırasında herhangi bir nakit ödemenin yapılmasıdır.**

Bu nedenle yatırımcıların, sahip olduğu tahvilleri bir bedel ödemek suretiyle daha uzun vadeli yeni tahvillerle değiştirmesi işlemi, vergi idaresi nazarında takas/değişim işlemi olmaktan çıkmakta ve (erken) itfa mahiyeti taşımaktadır.

İhraca konu edilen tahvillerin geri çağırılması sonucu, tahvili elinde bulunduranlara (erken) itfa, uygunluk komisyonu, faiz vb. her ne ad altında olursa olsun herhangi bir **nakdi bedel ödenmesi** durumunda, ihraç edilen tahvilin vadesi söz konusu ödemelerin gerçekleştiği veyahut takas işlemlerinin tamamlandığı zaman dilimi içerisinde yeniden tespit edilecek vadelere istinaden Bakanlar Kurulu/Cumhurbaşkanlığı kararı ile belirlenen oranlar üzerinden gelir vergisi tevkifatının yapılması gerekecektir.

KAYNAKÇA

213 Sayılı Vergi Usul Kanunu

193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu

5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu

130 Sıra No'lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği

279 Seri No'lu Gelir Vergisi Genel Tebliği

20/12/2010 Tarihli Ve 2010/1182 Sayılı Kararnamesi

2721 Mart 2019 Tarihli Ve 30721 Sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanan 842 Karar Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı

24.11.2016 Tarih Ve 64597866-120.06[75]-21948 Sayılı "Erken İtfa" Konulu Mukteza